

पञ्चविंशतितमः पाठः - <https://www.youtube.com/watch?v=YqYA5CngxhQ>

११२. शक्नोति-शक्नुवन्ति-शक्नोमि-शक्नुमः इत्यस्य पुनश्चरणम्
अहं शीघ्रं लेखितुं न शक्नोमि।
प्रातः अहं इन्दिरा_उद्याने चरितुम् इच्छामि। परन्तु समयः नास्ति।
अतः आरोग्यरक्षणं न शक्नोमि।

११३. 'इव' इत्यस्य पुनश्चरणम्
सः बालः शुकः इव सम्यक् वदति।
मम मुखं कमलम् इव अस्ति।
मम सखी मयूरः इव नृत्यति! (मयूरी इव न, यतः मयूरी न नृत्यति)
मोदि-वर्यः विवेकानन्दः इव भाषणं करोति।
सः ब्राह्मणः गौः इव सात्त्विकः।

११४. रुचिवाचकशब्दाः words for taste

गुडस्य జున్ను of jaggery, शर्करायाः చక్కెర of sugar वा रुचिः

मधुरा।

(रुचिः इति स्त्रीलिङ्गे। अतः यद्यपि शिक्षकः 'मधुरः' - आरम्भे एव - इति
वदति, अहं 'मधुरा' इति अत्र स्त्रीलिङ्गे लिखितवान्।)

एतत् जम्बीरम्। एतस्य रुचिः आम्ला।

(जम्बीरम् = जम्बीर-फलम्; जम्बीरः = जम्बीर-वृक्षः।

तथा एव 'आम्रम्', 'आम्रः'।)

रक्तमरीचिकायाः रुचिः कटुः కఠిన pungent।

लवणस्य रुचिः लवणा।

एतत् आमलकम्। एतस्य रुचिः आम्ला పులుపు sour।

एतत् कारवेल्लम्। कारवेल्लस्य रुचिः तिक्तः చేదు bitter।

एषा तिन्त्रिणी। तिन्त्रिण्याः रुचिः आम्ला।

हरीतकम् కర్రాయి a fruit as medicine for cough –

तस्य रुचिः कषाया कषु astrigent।

Note that the taste as well as the item with that taste both qualify the word for the taste.

Don't get confused with the following sentences.

Here the word is adjective for the item with that taste!

गुडः मधुरः। जम्बीरम् आम्लम्। रक्तमरीचिका कटुः। समुद्रजलं लवणम्।
आमलकम् आम्लम्। कारवेल्लं तिक्तम्। तिन्त्रिणी आम्ला।

Note: The video suggests that like colour, words for taste are also in masculine gender. I beg to differ here. Please allow me to verify this.

११५. इतः पूर्वम् before this / इतः परम् after this

इतः पूर्वम् अहम् आग्रा-नगरे आसम्।

इतः पूर्वम् अहं सङ्गणकोद्योगं करोमि स्म।

इतः पूर्वम् अहं काशीविश्वनाथं न दृष्टवान्।

इतः पूर्वम् अहं तूष्णीं तिष्ठामि स्म। परन्तु इदानीं बहु वदामि।

इतः परम् अहं सन्न्यासं स्वीकरिष्यामि।

इतः परं भाजपा-पक्षः एव राष्ट्रं पालयति।

अहम् इतः परं संस्कृतेन एव सम्भाषणं करोमि।

इतः परं अहं चाकलेहं न खादामि, कोकाकोला-पानीयं न पिबामि,
स्वेदेशि वस्तु एव क्रीणामि।

११६. रिक्त- X पूर्ण- --- विरुद्धपदद्वयम्

इतः पूर्वम् चषकः रिक्तः आसीत्। इदानीं पूर्णः अस्ति।

भोजनतः पूर्वम् उदरं रिक्तम् आसीत्। इदानीं तु पूर्णं खलु?

पूरणात् पूर्वम् कूपी रिक्ता आसीत्।

सुभाषितम्

२५. बहूनाम् अल्पसाराणाम्, संहतिः कार्यसाधिका।
तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्ब(नैः, ब)ध्यन्ते मत्तदन्तिनः॥

पदविभागः – बहूनाम्, अल्प-साराणाम्, संहतिः, कार्य-साधिका। तृणैः, गुणत्वम्, आपन्नैर्ब(नैः, ब)ध्यन्ते, मत्त-दन्तिनः।

अन्वयः, अर्थः च – बहूनाम् अल्प-साराणाम्=अल्प-बलवताम् of people with less substance संहतिः=समूहः group कार्य-साधिका {साधकः पुंलिङ्गे, साधिका इति स्त्रीलिङ्गे, यतः संहतिः इति स्त्रीलिङ्गपदम्} (भवति)। गुणत्वम् twining आपन्नैर्ब(नैः, ब)ध्यन्ते तृणैः of grass-blades मत्त-दन्तिनः arrogant elephants बध्यन्ते are chained।

कथा

पूर्वं रन्तिदेवः नाम एकः महाराजः आसीत्। सः अत्यन्तं श्रेष्ठः महाराजः इति प्रसिद्धः। सः उत्तमतया राज्यपालनादिकं करोति स्म। तस्य राज्ये सर्वविधा समृद्धिः plentiness आसीत्। काले काले वृष्टिः rain भवति स्म। अतः धान्यादीनां पुष्कलता plentiness भवति स्म। प्रजाः सुखेन वसन्ति स्म। बहूनि वर्षाणि years सः एवं राज्यं पालितवान्।

एकस्मिन् वर्षे वृष्टिः एव न आसीत्। मेघाः केवलम् आगच्छन्ति, गर्जन्ति, पुनः गच्छन्ति! एकवर्षपर्यन्तम् अपि वृष्टिः न भवति। परन्तु महाराजः कोशतः from treasury धान्यादीनि वितरति distributes। एवं दरिद्राः अपि क्षामकाले in time of draught अपि जीवन्ति। महाराजस्य औदार्यं श्लाघन्ते praise जनाः। पुनः अपरस्मिन् वर्षे अपि वृष्टिः न भवति। महाराजस्य कोशे धनं धान्यम् अधिकं नास्ति। क्षामः अधिकः, सर्वं शुष्कं भवति। पातुम् अपि जलं नास्ति। प्राणिनः beings मृताः dead भवन्ति। जनाः प्रवासं travel elsewhere कुर्वन्ति, अन्यत्र गच्छन्ति। महाराजस्य समीपे अपि किमपि न भवति। पातुं वा, खादितुं वा महाराजस्य दुस्स्थितिः। तस्य पत्नी, पुत्रः, पुनः द्वितीयः शिशुः पुत्रः च सन्ति। सः अपि प्रवासं करोति। मार्गे कुत्रचित् कष्टेन किञ्चित् जलं प्राप्नोति। प्रथमं शिशवे to the infant जलं ददामि इति चिन्तयति।

परन्तु तदा एव एकः कृशकायः दीनः पुरतः आगच्छति। सः अपि दीनतया महाराजम् एव पश्यति। एकत्र शिशुः, अपरत्र मृतिं प्राप्तुं सिद्धः कश्चित् दरिद्रः! महाराजस्य अनुकम्पा kindness जायते/उद्भवति takes birth। सः दरिद्राय जलं ददाति। दरिद्रः पिबति, तृप्तः भवति।

परन्तु तस्मिन् एव क्षणे शिशुः मूर्च्छितः fainted person भवति। तत् दृष्ट्वा माता अपि मूर्च्छिता भवति। एतत् सर्वम् अपि सः दरिद्रः अपि पश्यति। सः महाराजं वदति यत् 'महाराज! अहं भवतः स्थितिं ज्ञातवान्। यत् अल्पं जलं प्राप्तं, तत् अपि भवान् मह्यं for me दत्तवान्! भवतः दानशीलता अत्यन्तं श्लाघनीया! मम विशेषशक्तिः अस्ति। भवान् यं कम् अपि वरं boon पृच्छतु!' इति। पुत्रः मूर्च्छावस्थायाम् in the state of fainting, पत्नी च। तदापि महाराजः विशालं big चिन्तयति। सः वरं पृच्छति - 'अहं राज्यं न इच्छामि। अहं स्वर्गं न इच्छामि। मोक्षम् अपि न इच्छामि। परन्तु ये ये प्राणिनः दुःखेन पीडिताः सन्ति, तेषां दुःखं सर्वम् अपि अपगच्छतु go away! ते सर्वेऽपि सन्तृप्तजीवनं कुर्वन्तु!'।

श्लोकः –

न त्वहं कामये राज्यं, न स्वर्गं, न पुनर्भवम्।
कामये दुःखतप्तानां प्राणिनामार्तिनाशनम्॥

सः दरिद्रः महाराजस्य परीक्षार्थम् आगतवान् कश्चित् देवः एव। सः वरं ददाति। पुनः वृष्टिः भवति। समृद्धिः जायते। गतवन्तः जनाः पुनः आगच्छन्ति। पुनः रन्तिदेवः प्रजाः पुत्रान् इव पालयति।

Write the following in Samskritam (Video25) –

1. నేను ఈ అభ్యాసం చెయ్యలేను. I can not do the exercise.
2. మీరు (పుం., బహు) ఆ పనిని ఎందుకు చెయ్యలేరు? Why can you (plural in masculine) not do that work?
3. వాడు పిల్లిలాగా నిశ్శబ్దంగా వెనుకనుంచి వచ్చాడు. He came like a cat silently from behind.

4. అమిత షాగారి లాగా ధైర్యవంతుడు ఇంకొకడు లేడు. There is no other person brave like Mr. Amit Shah.
5. పాలు తియ్యగానే లేవు. Milk is not sweet at all.
6. పెరుగు పుల్లగా ఉంది. Curd is sour.
7. ఆవకాయ చాలా ఖారంగా ఉంది. Mango pickle is very hot/pungent.
8. ఈ మందు చేదుగానే ఉంటుంది. This medicine would be bitter only.
9. రేగుపళ్ళు వగరుగా ఉన్నాయి. Regu-berries (बदरीफलानि) are astringent.
10. ఈ రోజుయొక్క పప్పు ఉప్పగా ఉంది. Today's Dal (సూప్:) is salty.
11. ఇంతకు ముందు కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం ఉండేది. Before now, Congress govt was there.
12. ఇంతకు ముందు ఇంగ్లీషులోనూ, తెలుగులోనూ అర్థం ఉండేది. Before now, meaning was in English and Telugu.
13. ఇటు పైన కాశ్మీరం భారతదేశంలో ఒక భాగమే. From now on, Kashmir is part of India.
14. వారం తరువాత సామాన్యస్థితి వస్తుంది. After a week, normalcy (सामान्यस्थिति:) will come back.
15. ఇక పైన పదానికి అర్థం ఇంగ్లీషులో సరిపోతుంది కదా? From now on, it would be enough if meaning is in English, right?